

Kártyajáték céljaira adott kölcsön. A kir. Kúria P. V. 5243/1931. sz. ítéletével (Jogi Hirlap 1932. 1318. sz.) a következő esetben döntött: Felperes, egy budapesti klub komornyikja, kifizette a vesztes klubtagok helyett az ő kérésükre a nyertes félnek járó összegeket. A visszatérítés időközönként elszámolás alapján történt. A felperesnek egy ily elszámolás érvényesítése iránt megindított keresetét a Kúria elutasította, mondván, hogy annak regresszusa, aki más helyett fizet, oly jogi természetűvé válik, mint amilyen a kifizetett követelés volt, így tehát bírói úton nem érvényesíthetővé vált a felperes követelése is. A Kúria ítéletét sem a jogi konstrukció, sem az ügy érdeme szempontjából nem tehetem magamévá. A regresszus csak akkor önálló jogcím, ha a más helyett fizető nem áll valamely másféle jogviszonyban avval, aki helyett fizetett. Már pedig, amint ez nem vitás, itt felperes alperesek *felkérésére* fizetett. Itt tehát két másféle konstrukció is kínálkozik, amelyek mindegyike felbukkan a Kúria ítéletében is: a megbízás és a kölcsön. A megbízást a magam részéről elvetvén, mivel a lényeg nem a felperes tevékenységén, a kifizetés tényleges véghezvitelén, hanem a hitelezésen nyugodott. Így tehát egyszerűen kölcsönről van szó. Már pedig a kölcsönadó nem köteles törődni azzal, hogy az általa kölcsönadott összeg mily célra van szánva; de nem alterálja az ő hitelezői pozícióját az sem, ha tudja, miért vettek tőle kölcsönt; az ő jogviszonya lezárul akkor, amidőn ő a kölcsönvevővel a szerződést megkötöti és a kölcsönt folyósítja. Hogy közelebb jussak a konkrét esethez, ami felperesünknek esze ágában sem volt, hogy a maga jogügyletével a játék kockázati jellegét, a nyereség és veszteség esélyeit egybekapcsolja és nem következett ez az általa kötött jogügylet természetéből sem. Így tehát dogmaticus is hiányzott az a rizikó-elem, melyet a jog bírói védelemre nem érdemesíthetőnek minősít. Hogy pedig a méltányosság az adott esetben a felperes mellett szól, azt közelebbről bizonyítani talán szükségtelen is. Még csak annyit, hogy a bírói gyakorlat (I. Raffay II. köt. 201. old.) csak a játékosok között létrejött kölcsönszerződésre terjeszt ki a turpitudót, de nem harmadik személyekkel szemben. *Dr. Vági József.*

A részleges érvényesség kérdéséhez. Ismeretes az az elméleti vita és egyben törvényhozási probléma, amely számos megállapodással kapcsolatban merül fel valamely szerződés egészében érvénytelen-e, vagy csak részben érvénytelen és hogy bizonyos részében megáll. Ezúttal a kérdésnek egy sajátos válfajával kívánunk foglalkozni. Számos jogszabály rendelkezik akként, hogy mennyiségi határokat szab meg és a mennyiséget meghatározó szabályok betartásától, vagy be nem tartásától függ az ügylet érvénye. A római jogban a lex Cincia írta elő, hogy 500 soliduson felül

az ajándékozás érvénytelen. Mai jogunkban gyakori aktualitással bírói mennyiségi szabály a felmondási idő meghatározása. A versenytilalom körébe a szokásjog útján alakult ki az a tétel, amely a kötelezett fél boldogulását gátló versenytilalmi kikötést érvénytelennek tekintí és abban az alkérdésben, hogy in concreto a versenytilalmi kikötés ilyennek tekintessék-e, a kikötött versenytilalmi idő tartama is szerephez jut, igaz a nélkül, hogy valahol is fix számokkal elő volna írva a megengedhetőnek, illetve a tilosnak mennyiségi mértéke. Mindezen és hasonló helyzetekben felvetődik a kérdés vajjon a mennyiségi előírást megsértő ügylet a maga egészében érvénytelen-e, vagy az ügyleti megállapodás hatálya a kötelező mennyiségi minimumra, illetve maximumra szállítandó le, illetve emelendő fel. Eseten szemléltetve a kérdést, a gazdatiszti törvény szerint a törvényes felmondási idő, ha a felek a szerződésben másképp nem állapodnak meg, okleveles gazdatisztre egy év, nem okleveles gazdatisztre $\frac{1}{2}$ év. Ez a törvényes felmondási idő azonban lerövidíthető, az okleveles gazdatisztre 3 hónapra, a nem okleveles gazdatisztre 1 hónapra. Ezen törvényes jogszabályok mellett fölvetődik a kérdés, mi a status iuris, ha okleveles gazdatiszttel kötött szerződésben a felek egy havi felmondási időben állapodnak meg. Ez a megállapodás nyilván a törvény fenti rendelkezésébe ütközik, kérdés vajjon ily megállapodás mellett a gazdatisztet egy évi felmondás, vagy 3 hónapi felmondás illeti-e meg. Az egy éves felmondás mellett szól az a szempont, hogy az egy hónapi felmondási idő tekintetében létrejött megállapodás érvénytelen, 3 hónapi felmondásra a felek megállapodást nem létesítettek, ennekfolytán a törvényes felmondási idő nyerne alkalmazást. Viszont e formális szemlélettel szemben ellenvehető, hogy a felek a törvényben részükre a felmondási idő megrövidítése tekintetében biztosított lehetőséggel élni akartak és ha a törvény a gazdatiszt érdekében a törvényes felmondási idő megrövidítését határokhöz köti, végső eredményében a gazdatiszt a megengedett redukcióhoz is hozzájárult, mert hiszen az ő hozzájárulása még ezen a mértéken túl is meg van. Emlékezetből idézem a Kúria egy határozatát, amely ez utóbbi irányban döntött és a gazdatiszt felmondási idejét ily esetben 3 hónapban szabta meg. A kir. Kúria a versenytilalom időhatára szempontjából P. IV. 5623/930. számú határozatával (kihirdettetett 1932. május 4-én) ugyancsak a formalisztikus álláspont elvetésével a részleges érvénytelenséget mondotta ki. A Kúria hivatkozással az ezen ügyben korábban hozott döntésre kimondja, hogy a versenytilalmi megállapodás „egészben nem érvénytelen; hanem az időbeli korlát nélkül való ennek a verseny-

tilalmi kikötésnek csak azon az időtartamon túlterjedő része tekintendő érvénytelennek, amely a kötelezett megélhetését és boldogulását túlságos tartalmánál fogva komoly indok nélkül méltánytalanul gátolná". Helyesen utal a kúriai ítélet arra, hogy az ipar szabadság sérelme csupán a mérték túllépésében áll, amelyet a társadalmi rend a felek ügyleti autonómiájának korlátjául felállít és hogy sem a közérdek, sem a felek érdeke nem kívánja meg, hogy a jog megtagadja a hatályát a szerződésnek attól a kisebb mértékétől is, amely a feleknek a szerződési kikötéshez fűződő érdekét a felek szándéka szerint kielégíteni még mindig alkalmas, amihez még hozzá lehet fűzni és amely részre való szorítkozás mellett már a törvény hatálya, parancsa sem szólal meg.

Az osztó-igazság bölcs szelleme szólal meg a döntésben és kívánatos, hogy nemcsak itteni konkrét formájában, hanem a hasonló természetű kérdésekben is a joggyakorlat ebbe az irányba tereltessek. B. S.

Baleseti kár megtérítési módja. Általános szabály, hogy amennyiben valamely szolgáltatás természetben nem teljesíthető vagy nem teljesítik, úgy a kötelezettség átfordul a szolgáltatás pénzbeli egyenértékére, ha ugyan a kötelezett a különleges jogszabályok szerint a szolgáltatási kötelezettség alól annak természetbeni nem teljesíthetősége miatt nem szabadul. Áll ez különösen a szerződésből eredő kártérítési kötelezettség teljesítésére, mely pénzben szolgáltatandó. A szerződésen kívüli kártérítésre nézve a kár megtérítésének rendszerinti módja a pénzbeli megtérítés és nem a természetbeni helyreállítás, ennek oka az, hogy a kártérítést általában már mint valami másodlagos, átforduló kötelemnek tekintik és a pénzgazdaság fejlődésével a károsultra sokkal előnyösebb, ha pénzben kapja meg a kár helyreállításához szükséges költséget, mert akkor a helyreállítást saját tetszése szerint végezheti és nem függ a károsító jóakarától, másrészt sokszor a károsítóra nézve is terhesebb lenne, ha a kártérítés megfizetésének kötelezettségén felül, avagy helyett a kár helyreállításával járó utánajárás és egyéb gond is reá hárulna. A Mt. 1113. §-a a pénzbeli és természetbeni kártérítés viszonyát úgy határozza meg, hogy általános szabály a kártérítés pénzbeli szolgáltatása, azonban mindkét fél érdekének méltányos figyelembevételével az eset körülményei szerint a bíróság elrendelheti, hogy a kötelezett az előbbi állapot helyreállításával vagy más módon térítse meg a kárt. De ez esetben is megmarad kiegészítőleg a kár pénzbeli megtérítésének módja arra a kárra nézve, mely természetben meg nem térül. Baleseti kártérítésnél ezenkívül az elhalt vagy sérült munkaképességének csökkenéséből, illetve kiadásainak emelkedéséből vagy az el-